[11] اوضاع جامعه در زمان آن حضرت انحراف از اصول وتعليمات اسلام كه از " سقيفه " آغاز شده ودر زمان عثمان گسترش يافته بود، در زمان آن حضرت به اوج خود رسيد، زيرا مقدرات جامعه اسلامي بدست شخصي بود كه از زمان خليفه دوم به مصدر حكومت رسيده، ودر عرض اين چندين سال با كمك كارگزاران ستمكار خود حكومت سلطنتي استبدادي تشكيل داده بود. مسلمانان در زمان عثمان ودر برابر سياست أو عكس العملي شديد از خود بروز دادند، در شهرهای اسلامي انقلاباتی صورت گرفت، ولی با توجه به اينكه در زمان معاويه ظلم وستم به مراتب بيشتر وقتل وتهديد افزونتر بود، اما از طرف مسلمانان عكس العملهائی ديده نمی شود، وتنها گاه اعتراضات فردي همانند مخالفت " حجر بن عدی " و " عمرو بن حمق " انجام گرفت، كه رهبران آنها كشته وانقلاب در نطفه خفه می شد. معاويه در حدود 42 سال در دمشق حكومت كرده بود، در حدود پنج سال از طرف خليفه دوم، دوازده سال از طرف خليفه سوم، كمتر از پنج سال در زمان خلافت أمير المؤمنين (عليه السلام)، ودر حدود شش ماه در زمان خلافت امام حسن (عليه السلام) حكومت شام را بدست داشت. در اين مدت طولاني أو توانسته بود از جهات مختلف جامعه را در سكوتي مرگبار فرو برد. از يك سو سياست فشار سياسي واقتصادي را در مورد مسلمانان آزاده اعمال می كرد، وبا كشتار وآزار آنان از هرگونه اعتراضي جلوگيری می نمود. _____